

Štajerc* izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročnina velja za Avstrijo: za celo leto 3 krome, za pol in četrť leta razmerno; za Ogrsko 4 K 50 vin, za celo leto; za Nemčijo stane za celo leto 5 kron, za Ameriko pa 6 kron; za drugo inozemstvo se računajo naročnino z ozirom na visokost poštnine. Naročnino je plačati naprej. Posamezne štev. se prodajajo po 6 v. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Ptuj, gledališko poslopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastonj, ali rokopiše se ne vrača. Uredniški zaključek je vsak terek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za celo stran K 64, za 1/2 strani K 32, za 1/4 strani K 16, za 1/8 strani K 8, za 1/16 strani K 4, za 1/32 strani K 2, za 1/64 strani K 1. — Pri večkratnem oznanilu se cena primerno zniža.

Štev. 31.

V Ptuj v nedeljo dne 31. julija 1910.

XI. letnik.

Kamenje in nož.

Slovenski prvaki zahtevajo visoko šolo v Ljubljani in blebečejo vedno o visoki „kulturi“, — in človek pljune v stran nad tem farizejstvom in nad to hinavščino. Vrag vas vzemi z vsemi vašimi lepimi in praznimi besedami, s katerimi ne morete prvaki hujskači vseh političnih strank dejstva prikriti, da ravno vi slovensko ljudstvo posurovite in podivjate.

Le poglejte repertoarje porotniških zasedanj v Celju, Mariboru, Celovcu, Novemestu in Ljubljani. In vstrašili se bodeate nad naraščajočo propalostjo od prvakov demoraliziranih mas slovenskega ljudstva. Uboj, umor, požig, in zopet požig, umor, uboj, — to je večna pesen pri teh sodnijah. Prvaška vzgoja spravila je veliki del slovenskega ljudstva na stališče beščialnosti. Tej resnici ne more nikdo nasprotovati. Vsa prvaška politika nima niti pojma kulture v sebi; in zato rodi le — požige, uboje in umore. . . . Ja, celo v krajih, kjer prihajajo Slovenci le slučajno kot tuji delavci, se opazuje grozovito to duševno zanemarjenost. Kakor se na Pruskem Poljakov bojijo, ker izvršujejo ti največ umorov, roparskih napadov in pobojev, tako se po zgornjem Štajerskem in Koroškem danes že Slovencev bojijo. Nasprotniki bodejo zopet vpili, da zasramujemo slovensko ljudstvo. Ali mi pribijemo le dejstva! In mi vemo prav dobro, da ljudstvo samo vsega tega ni krivo. Kriva je prvaška politika, ki deluje edino z najsurovejšimi barbaričnimi sredstvi, ki slovensko ljudstvo vedoma in nalašč z vsakim dnevom hujše podivja.

Zverinski zločin postal je pa pri prvakah tudi „politični argument“. Duševni boj je prvaki politiki nekaj neznanega. Pest, kamenje, poleno in nož odločujejo pri teh prvakiških strankah in v politični borbi. . . . Širna javnost, ki čita te pojave prvake slovenske politike, se pač zgraža nad njimi in obžaluje ljudstvo, kateremu brani prvaška politika sleherni napredek. Le eno in edino pesen se čuje po prvakiških shodih in se čita v prvakiških listih, in to je: nasilje, terorizem!!!

Opozarjamo, da se je ravnotako od klerikalne kakor od narodnjakarske slovenske stranke hotelo in nas naprednjake s surovo, zverinsko silo premagati. Omenimo le naše shode v Wurmbergu, na Ptujski gori in v Globasnici na Koroškem, katere so politikujoči farji in pijani prvaki šolmaštri razbiti hoteli. Opozarjamo na pretepe, na politični pobjo v Globasnici na Koroškem, na surove napade prvakiških opijanjenih fantalinov, kateri niti ženam in otrokom ne zaprinešajo. Opozarjamo na vse to, kar moramo že leta sem v našem listu zabilježiti. In čudno ni, da smatrajo vsled te zločinske prvake politike tuji naše pokrajine za domovino razbojnikov in tolovajev.

Te dni se je izvršil zopet politični uboj. V Žalcu v Savinjski dolini se je vršila namreč narodnjaška Ciril-Metodova slavnost, katere se je udeležilo tudi nekaj liberalcev iz Vrbeja. Eden teh, čevljar Cokan, je bil vsled tega od kleri-

kalnih fantalinov na potu proti domu napaden. Branil se je in klerikalni fantalin Anton Pesko mu je sunil nož v prsa, tako da je Cokan drugi dan v bolnici umrl. . . . Iz golega političnega sovraštva je torej tukaj mlečozobi klerikalni smrkevec umoril oženjenega moža in očeta. Zanimivo je pri temu v prvi vrsti to, da je bil ubijalec Pesko svoj čas mirni fant. Potem so ga privlekli politični kaplančki v klerikalno stranko. Udeležil se je tudi mariborskega klerikalnega tečaja. Tam so ga menda toliko naučili, da je postal — ubijalec. Kmalu potem je namreč iz političnega sovraštva napadel nekega posestnika in je bil zato na 6 tednov ječe obsojen. Ali tudi v ječi se ni ohladila njegova vroča kri. Zdaj je sunil še liberalca Cokana. . . . Res, daleč smo prišli na spodnjem Štajerskem! Ubijalec Pesko je tipičen izgled prvake politike. Orodje je v rokah politikujoče duhovščine. To nam postaja tembolj jasno, ako pomislimo, da dela klerikalno politiko v Žalcu znani kaplan Schreiner, ki se je že v Dobrni-Neuhausu v boju proti nemštvu tako odklival. Isti kaplan, katerega politična vzgoja je kriva tega zločina, pa je nalašč kot duhovnik pokopal mrliča ubitega Cokana. In od groba je kaplan baje pobegnil; vest mu ni dala, da bi običajne molitve storil.

Sicer pa še nekaj: Celjska „narodna stranka“ naj se pri tej celi stvari nikar ne dela tako nedolžno. Kajti ona je mnogo kriva!! Prvaški dohtarji znajo sicer svoje dragocene kosti pred vsako nevarnostjo skriti, ali svoje kmetske pristaše hujskajo i oni kakor črnuhi v grdo nasilje. Pest, nož, surova sila, to so tudi narodnjakom „politična“ sredstva. Opozarjamo le na dogodke na Ptujski gori, kjer terorizira peščica zagriženih narodnjakov, ki so navadni sleparji in spadajo že davno v kriminal, vso prebivalstvo. Opozarjamo na tolovajske razmere v Trbovljah začasa Roševga županovanja. Niti v azijski Turčiji bi kaj takega ne bilo mogoče. Z navadnimi ubijalci, ki so seveda nosili policijske uniforme, je „deloval“ narodnjak Roš. Opozarjamo nadalje na zločinski napad v Hrastniku, kjer je par pri Rošu opijanjenih lopovov naložilo na rudniško železnico kamenje, da bi okoli 30 naprednjakov umorilo. Opozarjamo na vse to in pravimo: Narodna stranka nima klerikalni ničesar očitati! Načelnik klerikalne stranke je junak revolverja Roškar, v „narodni stranki“ pa se šopirijo še vedno Roši in Klemenčiči. . . .

V časopisju obeh prvakiških strank hujskate naravnost v poboje, — zakaj se potem čudite, ako se ti poboji v resnici zgodijo? . . . Kdor se je veter, ta mora vihar žeti. . .

Radovedni smo, koliko časa bode še to divjanje po slovenskih pokrajinah trajalo. Radovedni smo tudi, kaj bode oblast proti temu ukrenila. Odgovorni za te zločine so prvakiški dohtarji in politični farji! Mi naprednjaki pa bodeimo i z naprej stavili izobraževalno delo proti prvakiški politiki polena in noža. In končno bode izobrazba zmagala. . .

Politični pregled.

Cesar Franc Jožef je v Ischlu in pride začetkom septembra za 10 dni na Dunaj, da sprejme angleško prestolno deputacijo in belgijsko kraljevsko dvojico. Potem grè cesar k manevrom. Začetkom novembra bode delegacije s prestolnim govorom otvoril. 80. rojstno leto hoče v popolnem miru praznovati.

Cesarski manevri se bodejo baje zaradi konjskih bolezní na poznejši čas preložili. Govori se tudi, da se bode zanje druge pokrajine določilo.

V Krakovi praznovali so te dni Poljaki Grunwaldsko obletnico. Odkrili so obenem tozadevni spomenik. Pri temu je zanimivo, da so Poljaki odklonili priliznjeno sodelovanje slovenskih in hrvatskih prvakov, kateri so hoteli i to slavnost v panslavistične namene izrabljati. Ljubljanske prvake, kateri so se hoteli v Krakovi tako šopiriti, kakor so se v Belgradu in v Sofiji šopirili, pa med Poljaki noben človek pogledal ni. Zato so se tudi pred končano slavnostjo vsi razžaljeni domu odpeljali in v prvakiških listih zdaj jamrajo čez „nehvaležne Poljake“, ki se ne dajo nahujskati v protiavrstrijsko politiko. Prav zanimiv je bil tudi govor enega poljskih voditeljev, ki je odločno proti udeležbi Rusov govoril, češ da stojimo na predvečer uvojske Avstro-Ogrske z Rusijo. Tako torej vsa ta Grunwaldska slavnost ni imela mnogo panslavističnega na sebi; Poljaki so zopet enkrat kot najpametnejši Slovani pljunili na frazasto „slovensko vzajemnost“.

Prepir med duhovniki. Kardinal Cavallari prišel je po papeževem naročilu v Trst, da preišče spor, ki se je pojavil med fajmoštrm Buttejnimi in monsignorom Mechia. Kakor znano, sta si ta dva duhovnika javno najrjše stvari očitala.

Trgovinska pogodba s Srbijo je torej kočno sklenjena. Za naše kmete pomeni to vsled uvoza zaklane živine iz Srbije veliko škodo. O pogodbi bodeimo svoj čas še natančno izpregovorili.

Hrvatski ban je, kakor smo že zadnjč poročali, odstopil. Cesar pa ni odstopa na znanje vzel. Splošno se sodi, da se bode vsled nastalih nasprotij hrvatski sabor razpustil.

Delavski nemiri so se, kakor se poroča iz Pole, zgodili v Baldefigi. Policija je zaplenila okroglo 500 bodal in nožev.

Politični atentat. Ko je prišel te dni bivši španski ministerski predsednik Maura v Barcelono, ustrelil je neki mladi mož 3 krat nanj in ga je lahko ranil. Atentat izvršil se je iz političnih vzrokov. Morilca so prijeli in zapli. Imenuje se Posa-Roca in je 18 let star. Tudi njegovega očeta in brata so zapli, ker mislijo na zaroto.

Dopisi.

Brežice. „Proti avstrijski zastavi“ . . . S tem člankom, dragi mi „Stajerc“, prinesel si nam zopet precej novega, na kar ti naznanjam da tudi od nas iz naprednjaških Brežic se je podalo nekaj močiteljnih v daljno Turčijo se muslimu predstaviti; med potom seveda so se te koprive v Belemgradu poklonile kraljemoricem in očejim

tatom in potem se odpeljali v Sofijo in Stambul, da bi si svoje umazane roke v prijateljstvu z divjo turčad oprali. Med temi sta bila tudi naš zloglasni češki bravec Holy, kot atlet in nekdanji „Preisrängkämpfer“ in pa svetovno znani laški barantač Jožek Boecio, kateremu se je v novejšem času geslo „svoji k svojim“ v pravi luči dokazalo, kajti dragi Jožek seveda dolgo to ne sme več trajati, drugače bode treba s culico s trebuhom za kruhom. — Vederemo! Opazovalec.

Iz Brežic. Ko se pelješ iz mesta proti kolodvoru, vidiš v bližini tega novo hišno stavbo. Tujec, kateri to vidi, si pač misli: to mora biti dober kmet, ki ima tako elegantno hišo. Pa je vse drugačna reč! Ta hiša je zgrajena na račun kmetskih žuljev od občine Zakot. Nekateri možakarji iz tiste bližini, ki so izvoljeni v občinski odbor, so to iztuhtali, češ da bi ta hiša nosila ogromne dohodke in da bode dobila občina poleg te hiše na kupljenem občinskem zemljišču letne in tedenske sejme. Zdaj se je pa vse obrnilo! Sejmi so že splavali proti Siseku, čeravno ali pa ravno zato, ker se je dr. Benkovič mnogo za nje prizadeval, ker je mislil, da bode s tem mestu škodo napravil. Pa kot poslanec ni dosegel ničesar, ker mu tam ničesar ne verujejo in se mu vsled tega ničesar ne posreči. Oddaja stanovanj v tej hiši je bila razpisana v vseh prvaških klerikalnih časopisih. Ali hiša, čeravno še ni z vsemi pripravami prirejena, služi le domačim vrabcem v korist, da si odgajajo svoje mlade v nje. Od tistih, ki so domačini, ne dobi se nič dohodka. Ni dobro, na medvedovo kožo piti, pa tudi ne vsakemu človeku verjeti, kateri prerad govori. Prvo besedo je imel vedno njih komandant Franc Rotman, železniški poslovodja; kot občinski odbornik jih je hujskal, da se naj naredi še eno nadstropje; pa to so vendar pametni davkoplačevalci odbili, ker so izpoznali, da to ne dá nobenega dohodka, ker še teh par sob nimajo dati komu v najem. Imenovani komandant jih je hujskal, da bo tam zveza nove železnice Rogatec-Novomesto po dr. Benkovičevem receptu in da bodo prostori v občinski hiši služili tistim uradnikom za visoko najemnino. Zdaj se pa mora res čakati na zgradbo te železnice, da bodo shranjevali delavci notri krampe, lopate in šajtruge, ker se nikdo drugi ne oglasi za najem. Tisti g. odbornik pri kolodvoru so že vsi eden na drugega jezni, ker so poroki in plačniki za posojilo brez dohodkov. Ali stvar se bode obrnila na račun vbogih, že dosti obremenjenih davkoplačevalcev, da bodo ti plačevali obresti od glavnice, katero so možakarji vrezali na ime hiše brez dohodkov. Imela je občina par tisoč kron v občinski blagajni, ker so se prodala občinska zemljišča med kmete in niso vedeli, kam drugam z njimi. Šola v mestu jim je bila na razpolago od

mesta polovični del odkupiti. Pa za to nimajo denarja; ako si bodejo pa morali novo šolo zidati, potem plačaj kmet! Njih komandant g. Rotman, kateremu je župan največ zaupal, jo mora pa sedaj popihati od tukaj naprej. Radovedni smo, je-li mu bodejo kje drugod tudi tako zaupali. Tudi tukaj so se vse stranke, železniške in občinske, njegove visoke modrosti naveličale in najbrže ne bode nikdo za njim jokal, razven gostilničarja . . . Razpisati so dali tudi službo občinskega tajnika s plačilom „po dogovoru“ in s prostim stanovanjem pod milim nebom, ker stanovanje pod streho še ni prirejeno. Zglasilo se je pismeno čez 30 oseb različnega stanu; mislili so pač, da se jim bode denar kar iz vreče sipal, kakor se je za stavbo hiše. Ko so pa te prošnje pregledovali odborniki, ni jim dopadel ne penzionist, ne študent, ne Nemeč, ne Slovenec, ampak ostal je še, kakor se sliši, dosedanji tajnik, ker je oboje skupaj, v mestu Nemeč, zunaj pa Slovenec. On seveda ne sme kot tajnik nikjer izpovedati (razun prijateljem v kateri gostilni), da se je za to stavbo hiše izdalo večina izposojenega denarja okoli 20.000 kronic. Pa večina odbora o temu baje zdaj nič ne ve, ker jim stavbena „komanda“ še nobenih računov pokazala ni. Ali tudi za račune obveljala bode beseda: kar je skrito, postalo bode očito . . . Le tako brezmiselno, možaki, naprej, dokler je v posojilnici še denarja kej . . . Vaš sosed Vsevedž.

Ptuj. Vse se podraži; vino se je v ceni vzdignilo, ker je v vinogradih huda bolezen in je polovica uničena. Kupci prihajajo veliko, ker mislijo, da še dobijo vino po stari ceni. Sadja imamo malo in za to se obljubi že lepa cena 13 K za 100 kg. Polje je lepo, žito in pšenica se zadovoljno mlati. Koruza se tudi lepo kaže, krompir pa v nekih krajih zelo govno. Upajmo, da se nam za nadalje vse posreči!

Pesniška dolina, občina Dragovič. Poglejmo v dobo nekdanjega življenja; zdi se nam, kakor da bi bila celo druga narava; žalostna otožnost obdaja kmečke sloje; kjer ni nesreče od hudega vremena s točo in s požigom od strele, tam pa gospodar trpi marsikatero hišno nezgodo. Nadalje pa že dalj časa opazujem našo okolico; pride mi mnogo kaj nerednega naprej, kjer se fanti ne pretepajo, tam se pa dekleta neumno pršijo in nam delajo pred svetom nečast. Tako že eno dekle pri nas dalj časa misli, da je na srebrni svili, hodi in se sprehaja po svetu, kakor kaka generalska kobila . . . Če pa pride na delo med druge ljudi, pa se ji sline cedijo po stvareh, po tekočinah, ki niso njena lastnina; vkljub temu še si pa poštenje išče pri ces. kr. sodnjih; ali žalibog se je tudi pri sodnjih prav močno osmodila. Kaj slastno pa tudi fante opazuje, ki jo pa vsaki prav

mrzlo obriše zavoljo njene ošabnosti in predrčnosti; „pst holt perdon“, zmislil sem se na to lepo krasno pesen, ko bi kmalo pela na Gerliških senošetih v šari „küng, küng, küng“ — Tej deklici, katere ime za danes še zamolčimo, povemo le to-le: Kar je cesarjevega, damo cesarju; kar je Božjega, damo Bogu; kar je za našega, si pa hočemo korenito sebi pridržati! — Toliko za danes; ako treba, povemo enkrat še ojtrestjšo besedo proti onim, ki ne delajo časti našim krajem!

Verčice pri Semicu * na Kranjskem. Ljubljanski „Slovenski narod“ prinesel je pred kratkem o naši nemški šoli in njenemu nadučitelju g. Romu nesramno zlagani članek. Na to pravaško obrekovanje naj le sledeče omenimo: Neresnično je, da je g. Rom otrokom ves mesec maja pravil, da je 29. maj zaj in za otroka veselí dan in da morajo takrat vsi s svojimi stariši v šolo priti, kjer bodejo obleko, knjige itd. dobili. Res pa je, da je g. šolovodja Rom šele dné 13. maja otrokom ta dan kot 30 letnico nemškega „Schulvereina“ imenoval in da je obenem rekel, da se bode to i pri nas praznovalo, ter da so k temu praznovanju vsi stariši in prijatelji šole povabljeni. Neresnično je, da se je g. Rom plazil okoli deklet in da jih je pričel prositi, naj mu vence pletejo, ter da so mu „narodno zavedna“ dekleta potem rekla, da naj si sam vence plete. Res je, da je g. Rom dva dni pred praznovanjem v šoli ob koncu poduka vprašal, katera šolska dekleta bi rada prostovoljno rože prinesla in nekaj vence spletila. Naglašal je opetovano, da ni nikdo prisiljen k temu; vkljub temu so se skoraj vse deklice oglasile. Istotako je navadna laž, da so prihajale kočevske žene s korbami, v katerih bi darila domu nosile. Žene so prinesle le ročne torbice (Handtaschen) seboj, da nesejo po praznovanju vino iz vinskih kletij za prihodnji teden domu. Najbolj neumna in najbolj podla laž ljubljanskega laži-lista pa je, da je prišel tudi učitelj iz Ribnika (!). V Ribniku namreč niti šole ni; torej ne more biti tam tudi nobene šole učitelja. „Slovenski narod“ naj svjice bode urednike prisili, da vsaj svojo kranjsko deželo izpoznajo. „Narod“ čekari tudi, da je g. Rom nosil velikanski znak; v resnici pa spletnobenega znaka ni imel. Nadalje laže ta ljubljanska cunjja, da je g. Erker zbrane pozdravil in o „očetu Roseggerju“ govoril. Res pa je, da je g. Erker šele na koncu praznovanja prišel in da sploh govoril ni. Res je nadalje, da je g. Rom zbrane pozdravil in da je otrokom v daljšem govoru pomen te slavnosti razjasnil; pa temu pa ni ne „Slovane“ ne „Roseggerja“ niti omenil. Ravno tako je neresnično, da je g. Rom rekel: „Tukaj se vam otrokom daje slike očeta Roseggerja, ki vas blagoslovi in prosi, da ostane nečestviti ter podpirate gvsod „Schulverein“. G. Rom je le ob koncu slavnosti rekel, da dobijo otroci spominke liste s podobno Schulvereinovega načelnika dr. Grossa in da naj jih shranijo. Istotako je laž, da je moral pri razdelitvi teh slik vsak otrok zavpiti: „He unserem Vater Rosegger!“ Res je, da se je vsak otrok za sliko nakratko in prostovoljno z besedico „danke“ zahvalil. Le breznacajni falot za more tudi trditi, da je moral vsak možki udeleženc te slavnosti 2 K plačati. Nikomur ni bilo treba niti vinarja plačati in nikogar se ni v to sililo ali prosilo. Ravno tako je laž, da so učitelji ob koncu slavnosti „Wacht am Rhein“ peli. Vsi skupaj so zapeli le krasno pesen „Ich kenn' ein' hellen Edelstein“. Prav neumno je tudi, ako trdi ljubljanski list, da so se kočevske žene glede te slavnosti slabo izrazile. Nasprotno so bili vsi zadovoljni in so se g. Rom za njegov trud tudi vroče zahvalili. Toliko smo hoteli danes odgovoriti. Sicer pa itak vsakdo ve, kaj se „Slov. narodu“ grè; hujskati hoče prepotrebni nemški šoli. Slovensko zagriženo gospóda, saj vas nikdo ne sili v nemško šolo. Ali pustite vsakemu svobodo! In nikar ne mlite, da bodete s svojim tolovajskim hujskanjem koga ustrašili. Saj vsakdo ve, da se grè ljubljanskemu slovenskemu časopisu edino za Srbijo. Teh srbskih manir pa se bodejo motili v Avstriji odvaditi. Nemška šola je največja potreba in kdor tega ne razume, naj molči! Mi gremo naprej . . .

Spomenik junaka.

Kakor znano, praznovalo se je letos stoletnico krasnih bojev junaških Tirolcev proti francoskim trinogom. Z neverjetnim pogumom so se branili tirolski nemški kmeti francoske nadvlade. S svojo krvjo dokazali so zvestobo in ljubezen do države avstrijske in do cesarja. Glavni voditelj v tem boju tirolskih kmetov proti tujim zatiralcem je bil seveda znani Andrej Hofer, katerega so v Mantui ustrelili. Ali poleg tega krasnega junaka je bilo tudi mnogo mož, katerih spomin ostane nepozabljiv za našo avstrijsko domovino. Eden teh mož je bil Peter Siegmair. Po zimi leta 1809 so namreč Francozi z velikanskimi trumami svojih vojakov tirolske kmete premagali. Na voditelje avstrijskih upornikov proti Francozom razpisali so ti zadnji velike nagrade. Med temi voditelji je bil poleg Andreja Hofera in Speckbacherja tudi Peter Siegmair. Vrli mož je se skrival v pečine domačih gora. Vedel je, da ga tam nikdo ne dobi; ako bi se ga dobilo, čakala bi ga smrt pod francoskimi puškami. Francoski krvniki so čakali, da bi kdo Petra Siegmaira izdal. Ali med tirolskimi kmeti ni bilo izdajalca. Zato so izumili Francozi prav pekleni načrt. Vjeli in zaprli so Siegmairovega očeta in grozili so, da njega namesto zasledovanega sina ustrelijo. In glejte junaka, — niti 24 ur ni minulo, ko je že prišel Siegmair med Francoze, da reši svojega očeta smrti. Vrli mož je z veseljem preli svojo kri; kajti 14. prosinca l. 1810 so ga francoski krvniki ustrelili. Z veseljem je Siegmair umrl, ker je lastnega očeta rešil . . . V njegovi domačiji (Olanz v Pustertalu na Tirolskem) so te dni odkrili ustreljenemu junaku Petru Siegmairu krasni spomenik. Vstvaril je ta spomenik tirolski kipar Piffraeder. Na spomeniku, katerega kaže naša slika, se vidi podoba pogumnega moža, ki je preli svojo srčno kri za očeta in domovino.

Das Denkmal des Tiroler Freiheitshelden Peter Siegmair.